

Juryrapport

Nederlands Letterenfonds Prijs 2011 voor de vertaler als cultureel bemiddelaar (literaire non-fictie in het Nederlands)

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

‘Oud maar nieuw’, zo luidt het motto van Vincent Hunink. Sinds een jaar of twintig maakt hij teksten uit de Oudheid toegankelijk voor de Nederlandse lezers van nu. Zijn productie is omvangrijk en de door hem vertaalde teksten zijn gevarieerd. Het lezen van zijn vertalingen is een groot genoegen. Hij vertaalt hoofdzakelijk uit het Latijn, een enkele keer uit het Grieks. Allerlei genres heeft hij beproefd, van poëzie tot filosofie en geschiedenis. De jury was onder de indruk van zijn vele literaire non-fictievertalingen. Een greep uit de auteurs aan wie de prijswinnaar een Nederlandse stem heeft gegeven: Cicero, Tacitus, Caesar, Seneca, maar evengoed Augustinus, Anselmus van Canterbury en ook nog een reislustige dame uit de vierde eeuw, Egeria genaamd. Zijn vertaaloeuvre omvat meer dan vijftig titels, te veel om in dit juryrapport te noemen.

Hunink is als docent verbonden aan de Radboud Universiteit, maar als vertaler kijkt hij over de grenzen van de wetenschap heen. Hij wil een breder publiek bereiken. We leven cultureel gezien in een gure tijd, waarin datgene wat moeilijk en elitair lijkt, maar al te snel wordt geminacht en weggezet. Maar de klassieken vechten zich terug en veroveren met succes steeds meer planken in vele boekenkasten, met dank aan uitgevers als Athenaeum-Polak & Van Gennep, en aan vertalers als Vincent Hunink.

Tussen het oude Latijn en het moderne Nederlands zit veel speelruimte, die op allerlei manieren kan worden gevuld. In zijn woordkeus en qua idioom kiest Hunink vaak moderne, kleurrijke formuleringen, losjes vermengd met klassieke taal. Naast woorden als *hard maken*, *aansturen* en *schouderklopjes*, die een tamelijk eigentijdse indruk maken, vinden we in zijn vertalingen ouderwetser termen als *weldra*, *pochen* en *dralen*. Deze combinatie houdt de lezer waakzaam en weet tegelijkertijd te overtuigen en te plezieren. Verder is de vertaler royaal met idiomatische uitdrukkingen, die de gehele tekst iets aards, iets tastbaars geven. Een voorbeeld uit Tacitus waarin toevallig twee idiomatische uitdrukkingen in één zin staan: ‘Dat zette kwaad bloed en er werd een opstand op touw gezet.’ Sommige populaire termen leiden weleens tot wenkbrauwgefrons van met name collega-classici, anderen bewonderen juist de frisse toon. Dat Hunink de inhoud van de teksten die hij vertaalt getrouw weergeeft, wordt door niemand bestreden.

Naast het woordgebruik en het idioom is er de syntaxis. Ook die wordt door de vertaler spannend gemaakt. Dat doet hij bijvoorbeeld door veel te werken met vraagzinnen en ellipsen. Een aparte vermelding verdient de syntactische aanpak in de *Historiën* van Tacitus. Een vertaling die trouwens hardop zou moeten worden gelezen, omdat de klanken en het ritme zich zo goed voegen naar

de betekenis. Klinkt dit bijvoorbeeld niet prachtig: *Wat zijn vunzig leven nog besmeurde met een laat, beschamend eind.*

Tacitus schreef Latijn zoals niemand anders dat heeft gedaan. In beknopte zinnen, die met uiterste aandacht moeten worden gelezen, worden met luttele woorden grote drama's geschetst, soms alleen maar gesuggereerd. In de vertaling is die beknoptheid zozeer in stand gebleven dat het soms pijn doet, dat het bij de lezer van het Nederlands even hard gaat schrijven als het bij de lezer van de Latijnse tekst moet hebben gedaan. De vertaler heeft gekozen voor een radicale oplossing, aan de grens van de Nederlandse taal, zoals hijzelf zegt. Hij gebruikt zo min mogelijk lidwoorden en voegwoorden, als het even kan geen betrekkelijke bijzin maar in plaats daarvan een bijstelling, en zo past hij ook nog andere procédés toe die de tekst indikken. Met als resultaat een zin als de volgende: *Op bevel van Vitellius werd een lichtung onder jonge Bataven gehouden, een grote last op zichzelf, nog verzawaard door corruptie en perversie van de uitvoerenden.*

De uitgever heeft geprobeerd die radicaliteit enigszins te temperen, zoals de vertaler in een interview vertelt. Hunink praat en schrijft in het algemeen graag over zijn vertaalopvattingen, stelt ze in alle openheid ter discussie. Van de vertalingen van zijn voorgangers benadrukt hij vooral de goede kanten. Hij geeft duidelijk aan in hoeverre eerdere vertalingen en vertalingen in andere moderne talen hem van dienst zijn geweest. Kortom: een goede collega, die weigert zijn verdiensten te vergroten door in het openbaar het werk van anderen af te kraken.

De vertalingen zelf zijn voortreffelijk ingebed in toelichtende teksten, noten en zo nodig een register. Lagen de klassieken ooit zo binnen het bereik van de gemiddelde lezer? En Hunink doet er ook nog langs andere wegen heel veel aan om de kennis van de klassieken te bevorderen. Op zijn website is hij gul met vertalingen die niet meer in druk verkrijgbaar zijn, hij adviseert een uitgeverij, publiceert in tijdschriften, laat zich graag interviewen... Maar ook en vooral geeft hij les in het eigenlijke handwerk, knutselt hij met zijn studenten en andere belangstellenden graag aan Tacitus en andere Latijnse teksten. De inzet waarmee hij de klassieken vertaalt en naar het publiek brengt is bewonderenswaardig.

De jury feliciteert Vincent Hunink dan ook van ganser harte.

*De jury: Djûke Poppinga (voorzitter), Hans Driessen en Jeanne Holierhoek.
9 december 2011*